

種田 山頭火 (Taneda Santōka, 1882-1940)

hóra
hulló
hó

Taneda Szantóka 415 szabadhaikuja
Terebess Gábor fordításaival

Taneda Szantóka az utolsó nagy japán vándorköltő - Basó, Issza, Rjókan és mások után a sorban -, a világ legtömörebb szabadhaikuit írta. A részeges koldus és zen szerzetes költői neve, Szantóka, azt jelenti „Hegytetőűz”. Japánban függőleges oszlopba írják a haikut, erre utal a fordítás szokatlan tördelése: minden szó egy külön versssor is. A verseket a japán olvasat kezdő szavai szerint szedtük ábécérendbe. (T.G.)

utat ma nem jártam
bort se ittam
haikut se írtam
- pocsek egy nap

hegyek -
hódítják nyugatiak
szemlélik keletiek
én ízlelgetem

あぶらむしおまへのひげものびてゐる
aburamushi omae no hige mo nobite iru

csápod

csótány

szakasztott

a bajszom

あふるる朝湯のしずけさにひたる
afururu asayu no shizukesa ni hitaru

reggel

forró

fürdőbe

merülök

túlcsorduló

nyugalmába

上がったたり下がったりおなじことば繰り返して長い長いひ
agattari sagattari onaji kotoba kurikaeshite nagai nagai hi

(lifteslány)

felfele

lefele

ugyanazt

mondja

nap

mint

nap

赤い尿して旅をつづける事か 物お

akai shito shite itsu made tabi o tsuzukeru koto ka

vért

vizelek

meddig

tart

elfolyni

暁の湯が私一人温めてくれる

akatsuki no yu ga watakushi hitori atatamete kuru

virrad

hévíz

hevíti

magányom

明けてくる鎌をとぐ

akete kuru kama o togu

hajnal

hasad

sarlót

fenek

秋暑い鉄鉢でお米がいっぱい

aki atsui teppatsu de okome ga ippai

Őszi

hév

koldustálam

megett

rizzsel

秋風あるいてもあるいても

aki kaze aruite mo aruite mo

Őszi

széllel

jártam

mindig

jártam

mindig

秋風行きたい方へ行けるところまで
akikaze ikitai hou e ikeru tokoro made

ősz

széllel

bármerre

bármeddig

elmegyek

秋風の腹立ててゐるかまきりで
akikaze no hara tatete iru kamakiri de

ősz

széltől

morcos

az ájtatos

manó

秋風の石を拾ふ
akikaze no ishi o hirou

ősz

szélroham

felkapok

egy követ

秋もをはりの蠅となりはひあるく
aki mo owari no hae to nari haiaruku

őszvégi

légy

hanyatt

kalimpál

秋の夜や犬からもらったり猫にあたえたり
aki no yo ya inu kara morattari neko ni ataetari

őszéjszaka

kutyától

veszem

macskának

viszem

秋となった雑草にすわる
aki to natta zassō ni suwaru

őszbe

csavarodott

gizgazban

tanyázom

秋はいちはやく山の櫨を染め
aki wa ichihayaku yama no haze o some

piroslik

már

az ősz

hegyi

szumák

levelén

秋空ただよふ雲の一人となる
aki-zora tadayou kumo no hitori to naru

ősz

égről

elfutó

felhők

árvulunk

雨だれの音も年とつた
amadare no oto mo toshi totta

esőcsepp

kopog

eljár

felettünk

az idő

天の川ま夜中の酔ひどれは踊る

ama no kawa mayonaka no yoidore wa odoru

égi

folyó

alatt

éjhosszat

részeg

duhaj

ropja

雨ふるふるさとははだしであるく

ame furu furusato wa hadashi de aruku

esik

az eső

mezítláb

járok

szülőfalumban

雨の二階の女の一人は口笛をふく

ame no nikai no onna no hitori kuchibue o fuku

esik

emeleten

magának

fütyög

egy nő

あめのとりらはたべるものがない

ame no torira wa taberu mono ga nai

esőáztatta

madarak

nincs
mit
egyenek

雨をためてバケツ一杯の今日は事足る
ame o tamete baketsu ippai no kyō wa kototaru

egy
dézsa
esővíz
megteszi
mára

あなたを待つてゐる火のよう燃える
anata o matte iru hi no yō moeru

lobog
a láng
várlak

あの雲がおとした雨にぬれてゐる
ano kumo ga otoshita ame ni nurete iru

az
a felhő
áztatott
el

庵主はお留守の木魚をたたく
anshu wa orusu no mokugyo o tataku

nincs
otthon
a remete
megütöm
fadobját

洗へば大根いよいよ白し
araeba daikon iyoiyo shiroshi

jégcsapretek

mosdassuk

hófehérre

あらしのあとのしづけさの蠅で
arashi no ato no shizukesa no hae de

vihar

utáni

csendben

felzsong

egy légy

あるだけの酒を食べ風を聞き
aru dake no sake o tabe kaze o kiki

kiittam

a rizsbort

szélzúgást

hallgatok

あるがまま雑草として芽をふく
aru ga mama zassō to shite me o fuku

kelnek

a gyomok

amilyenek

あるひは乞ふことをやめ山を觀てゐる
aruiwa kou koto o yame yama o mite iru

ha

majd

nem

koldulok

hegyet

bámulok

あるけばかっこういそげばかっこう

arukeba kakkō isogeba kakkō

ballagok

kakukk

dalol

loholok

kakukk

dalol

あるけば草の実すわれば草の実

arukeba kusa no mi suwareba kusa no mi

mentemben

is

magzik

a gaz

ültömben

is

magzik

a gaz

歩くほかない秋の雨ふりつゝのる

aruku hoka nai aki no ame furitsunoru

mennem

kell

rázendít

az őszi

eső

朝霧の赤いポストが立ってゐる

asagiri no akai posuto ga tatte iru

reggeli

ködben

vörös

postaláda

várakozik

朝露しつとり行きたい方へ行く

asatsuyu shittori ikitai hōe yuku

fel

is

út

harmatos

reggel

le

is

út

朝焼雨ふる大根まかう

asayake ame furu daikon makō

pirkad

szemerkelő

esőben

retket

vetek

朝焼のうつくしさをわかれする

asayake no utsukushisa owakare suru

szép

a napkelte

elköszönök

朝焼夕焼食べるものがない

asa-yake yū-yake taberu mono ga nai

vöröslő

napkelte

vöröslő

napnyugta

melyik

lakat

jól

朝湯のよろしさもくもくとして順番を待つ

asayu noyoroshisa mokumoku to shite jumban o matsu

csendben

álljuk

végig

a sort

friss

vizű

a fürdő

reggel

あすは元旦の爪でもきらう

asu wa gantan no tsume demo kirō

ma

reggel

már

újévi

körmöt

vágok

あすはかえろうさくらちるちってくる

asu wa kaerō sakura chiru chitte kuru

holnap

indulok

peregj

peregj

cseresznye

szírom

あすは来るといふ雨の露を煮ておく

asu wa kuru toi fu ame no fuki o nite oku

ugye

eljössz

holnap

eső

ázott

acsalaput

főzők

あたらしい法衣いっぱいの陽があたたかい

atarashii hōe ippai no hi ga atatakai

új

csuhám

csupa

napfény

csupa

napmeleg

あとになりさきになりおへんろさんのたれかれ

ato ni nari saki ni nari ohenrosan no tarekare

előttem

mögöttem

zarándok

temérdek

あざみあざやかなあさのあめあがり

azami azayaka na asa no ame agari

eső

után

frissen

fénylik

a bogáncs

びつしより濡れて代掻く馬は叱られてばかり

bisshori nurete shiro-kaku uma wa shikararete bakari

igásló

minek

ázott
meg
mindig
csak
szidják

墓地をとなりによい春が来た
bochi o tonari ni yoi haru ga kita
temetőre
szépséges
tavasz
köszöntött

ぼろ着て着ぶくれておめでたい顔で
boro kite kibukurete omedetai kao de
rongyaim
közül
újévi
üdvözlet
kelekótya
képem

ぼろきてすずしい一人があるく
boro kite suzushii hitori ga aruku
rongyokban
hidegben
enmagamban
tipródok

ぼろ売って酒買うてさみしくもあるか
boro utte sake kôte samishiku mo aru ka
rongyaim
rizsborra
cseréltem
de

magányom

megmaradt

ぶらさがつてゐる烏瓜は二つ

burasagatteiru karasu-uri ha futatsu

indán

ingázik

két

kígyóuborka

茶の木にかこまれそこはかとないくらし

cha no ki ni kakomarete soko-haka to nai kurashi

teacserjék

kerítik

körbe

szürke

napjaim

父によう似た声が出てくる旅はかなしい

chichi ni yōnita koe ga dete kuru tabi wa kanashii

apám

hangján

szólt

valaki

mélabús

útravaló

ちんぽこもおそそも湯いてあふれる湯

chimpoko mo ososo mo waite afureru yu

(közös közfürdő)

pöcs

és

picsa

együtt

fő

túlcsordul

a fürdő

てふてふひらひらいらかをこえた

chōchō hirahira iraka o koeta

templom

ormát

pillangó

röpködi

fölül

てふてふちらちら風に乗った来た

chōchō (tefu-tefu) chira-chira kaze ni notta kita

pillangó

száll

szelek

szárnyán

大地ひえびえとして熱あるからだをまかす

daichi hiebie to shite netsu no aru karada o makasu

fagyott

föld

lázasan

hozzásimulok

大樟も私も犬もしぐれつつ

daishō mo watakushi mo inu mo shiguretsutsu

termetes

kámforfa

jómagam

kiskutya

rendre

elázunk

だまってあそぶ鳥の一羽が花のなか
damatte asubu tori no ichiwa ga hana no naka

virágok

közt

néma

csöndben

egyke

madár

játszik

だまって今日の草鞋穿く
damatte kyō no waraji haku

szalmabocskort

kötök

mára

szavam

sincs

だんだん似てくる癖の、父はもういない
dandan nite kuru kuse no chichi wa mō inai

elsajátítom

lassan

holt

apám

rossz

szokásait

誰か来さうな空が曇つてゐる枇杷の花
dare ka kisou na sora ga kumotteiru biwa no hana

érzem

jön

valaki

boruló

ég

nyíló

naspolya

誰も来ないとうがらし赤うなる
dare mo konai tōgarashi akō naru

senki

sem

jött

hiába

piroslik

a zöldpaprika

誰にも逢わない道がでこぼこ
dare ni mo awanai michi ga dekoboko

madár

se

jár

göröngyös

út

どこからともなく雲が出て来て秋の雲
dokokara tomonaku kumo ga detekite aki no kumo

semmiből

gomolyog

elő

ősz

felhő

どこにも水がない枯田汗してはたらく
doko ni mo mizu ga nai kareta ase shite hataraku

víz

sehol

száraz

rizsföldön

paraszt

verejtéke

patakszék

どなたかかけてくださつた蕙あたゝかし
donata ka kakete kudasatta mushiro atatakashi
szalmagyékényt

dobtak

rám

meleg

どうしようもないわたしが歩いてゐる
dō shiyō mo nai watashi ga aruite iru

nincs

más

talpalok

tovább

どうすることもできない矛盾を風ふく
dō suru koto mo dekinai mujun o kaze fuku

mitévő

legyek

kétségeim

fölött

elsiklik

a szél

枝をさしのべてゐる冬木
eda o sashinobete iru fuyuki

kopár

fa

ágait

nyújtja

(Szantóka saját ecsetírása alábbi haikujával)

炎天果てしなき風吹く
enten hateshinaki kaze fuku

hétágra

éget

a nap

fúj

a szél

炎天のはてもなく蟻の行列
enten no hate mo naku ari no gyo-retsu

égető

ég

alatt

hangyák

végtelen

menete

炎天のレールまつすぐ
enten no reeru massugu
tűző
nap
elől
sín
fut
egyenest
előre

炎天をいただいて乞ひ歩く
enten o itadaite koi aruku
perzsel
az ég
fogadd
ha
kéregetsz

更けると涼しい月がビルの間から
fukeru to suzushii tsuki ga biru no aida kara
házak
közé
hűs
hold
kel
fel

更けてバクチうつ声
fukete bakuchi utsu koe
hangzavar
késő
esti
órán
szerencsejáték

ふくろうはふくろうでわたしはわたしでねむれない
fukurō wa fukurō de watashi wa watashi denemurenai

bagoly

bagolymód

magam

magammód

nem

alhatunk

踏みわける萩よすすきよ
fumiwakeru hagi yo susuki yo

bokorhere

elefántfű

átgyaloglok

rajtatok

踏むまいとしたその蟹は片輪だ
fumumai to shita sono kani wa katawa da

nem

taposok

rá

a rákra

nyomorék

ふりかえない道をいそぐ
furikaeranai michi o isogu

utam

sietős

vissza

se

fordulok

ふりかえる椿が赤い
furikaeru tsubaki ga akai

kamélia

hátranézek

hátha

színpiros

風鈴の鳴るさへ死のしのびよる

fūrin no naru sae shi no shinobiyoru

szélharang

szól

settenkedik

a halál

降るままぬれるままで歩く

furu mama nureru mama de aruku

ha

esik

akkor

ázottan

megyek

ふるさとの言葉のなかにすわる

urusato no kotoba no naka ni suwaru

falumtájt

tájszavak

közé

ülök

ふるさとの水をのみ水をあび

urusato no mizu o nomi mizu o abi

falum

vizét

inni

benne

fürödni

ふるさととは暑苦しい墓だけは残っている
furusato wa atsukurushii haka dake wa nokotte iru

nem

tikkasztja

hőség

falum

sírköveit

ふるさととはみかんのはなのにおふとき
furusato wa mikan no hana no niou toki

narancsvirág

illata

mint

otthon

falumban

ふるさととは遠くして木の芽
furusato wa tōku shite ki-no-me

falumtól

távol

már

fakadnak

a rügyek

ふたたびはわたらない橋のながいながい風
futatabi wa wataranai hashi no nagai nagai kaze

többé

át

nem

kelek

ezen

a hídon

örökké

szeles

ふとめざめたらなみだがこぼれていた
futo mezametara namida koborete ita

felriadtam

eleredt

a könnyem

ふとんふうわりふるさとの夢
futon fūwari furusato no yume

puha

párnán

alszom

álmomban

otthon

vagyok

蒲団長く夜も長く寝せていただいて
futon nagaku yoru mo nagaku nesete itadaite

ez

hosszú

paplan

hosszú

éj

álmom

mély

ふと酔ひざめの顔があるバケツの水
futo yoizame no kao ga aru baketsu no mizu

egy

vödör

víz

kapásból

megmutatja

másnapos

arcom

御飯があつて本があつてそして煙草もあつて
gohan ga atte hon ga atte soshite tabako mo atte

rizsem

van

könyvem

van

dohányom

is

van

裸で話がはずみます

hadaka de hanashi ga hazumimasu

(közfürdőben)

levetkőzve

felélénkül

a társalgás

蠅を打ち蚊を打ち我を打ち

hae o uchi ka o uchi ware o uchi

legyet

csapok

szúnyogot

csapok

agyoncsapom

magam

萩がすすきがけふのみち

hagi ga susuki ga kyou no michi

bokorhere

burján

mutatja

ma

utam

掃くほどに散るほどに秋ふかく
haku hodo ni chiru hodo ni aki fukaku

seprés

lombhullás

seprés

lombhullás

ősz

utolja

腹一杯水飲んで来て寝る
hara ippai mizu nonde kite neru

vízzel

teli

gyomrom

könnyű

álmot

ígér

春風の鉢の子一つ
harukaze no hachinoko hitotsu

tavaszi

szél

nem

fújja

el

kolduscsészém

春の山からころころ石ころ
haru no yama kara korokoro ishikoro

tavaszi

hegyből

meglazult

kövek

potyognak

春の雪ふる女はまことうつくしい
haru no yuki furu onna wa makoto utsukushii
tavaszi
hótól
megszépültek
a nők

はてもない旅の汗くさいこと
hate mo nai tabi de ase kusai koto
utam
mindvégig
izzadságszagú

へそが汗ためてゐる
heso ga ase tamete iru
gyűlik
a
verejték
köldöklíkamba

ひなたへ机を、長い長い手紙を書く
hinata e tsukue o nagai nagai tegami o kaku
asztalomra
süt
a nap
levelet
írok
jó
hosszút

ひなたまぶしく飯ばかりの飯を
hinata mabushiku meshi bakari no meshi o
főtt
rizsem

fehéren

ragyog

ひらひら蝶はうたへない
hirahira chō wa utaenai

repdes

a pillangó

de

dalolni

nem

dalol

昼もしづかな蠅が蠅たたきを知つてゐる
hiru mo shizukana hae ga haetataki o shitteiru

csendes

délidő

légycsapóm

kitanulták

már

a legyek

昼寝さめてどちらを見ても山
hirune samete dochira o mite mo yama

arra

riadok

bekerítettek

a hegyek

ひさびさもどれば筍によきによき
hisabisa modoreba takenoko nyoki-nyoki

régen

voltam

itthon

bambuszrügy

hajt

lépten-nyomon

一きれの雲もない 空のさびしさまさる

hitokire no kumo mo nai sora no sabishisa masaru

felhő

foszlány

sincs

mily

magányos

ég

人に逢はなくなりてより山のとてふてふ

hito ni awanakunarite yori yama no tefutefu

hegyi

ösvény

csak

lepkék

lakják

人を見送りひとりでかへるぬかるみ

hito o miokuri hitori de kaeru nukarumi

elkísértelek

vissza

egyedül

dagasztom

a sarat

ひとりあたたまってひとりねる

hitori atamatte hitori de neru

(kedvenc hévizem)

egyedül

fürödni

egyedül

aludni

ひとりで蚊にくはれてゐる

hitori de ka ni kuwarete iru
szúnyogetten
vagyok
egyedül

(Szentóka saját ecsetírása alábbi haikujával)

ひとりひっそり竹の子竹になる
hitori hissori takenoko take ni naru
bambuszrügy
szép
csöndben
magától

náddá

érik

ひとりきいてみてきつつき

hitori kiite iru kitsu-tsuki

harkály

kopácsol

egyedül

nekem

ひとり煮てひとり食べるお雑煮

hitori nite hitori taberu ozōni

újévi

levesem

magam

főzöm

magam

eszem

ひとりの火をつくる

hitori no hi o tsukuru

tűzet

gyújtok

egy

személyre

ひとりをれば蠅取紙の蠅がなく

hitori oreba haetorigami no hae ga naku

magam

maradtam

légypapírról

rámdöng

egy légy

ひとり住めばあをあをとて草

hitori sumeba aoao to shite kusa

magányos

embernek

zöldebb

a fű

zöldebb

ひとりたがやせばうたふなり

hitori tagayaseba utau nari

magam

kapálgatok

dalolok

hozzá

ひとり山越えてまた山

hitori yama koete mata yama

hegyet

hágok

egyedül

újabb

hegyet

目ざかり泣いても笑うても一人

hizakari naite mo warōte mo hitori

kánikula

jót

sírok

jót

nevetek

magamon

目ざかり落ちる葉のいちまい

hizakari ochiru ha no ichimai

kánikula

egy

csak
egy
levél
hull

(Szentóka saját ecsetírása haikujával)

ほろほろ酔うて木の葉ふる
horo-horo yōte ko no ha furu

kapatos

kissé

hulló

falevél

ほうたるこいこいふるさとにきた
hōtaru koi koi furusato ni kita

faluszerte

szentjánosbogarak

hazajöttem

ほととぎすあすはあの山こえて行かう
hototogisu asu wa ano yama koete yukō

kakukk

holnap

hegyet

hágok

ほっと月がある東京に来てゐる

hotto tsuki ga aru Tōkyō ni kite iru

végre

valahára

Tokióba

értem

a holddal

法衣こんなにやぶれて草の実

hōe konna niyaburete kusa no mi

nyútt

csuhámon

gyommag

vetés

へうへうとして水を味ふ

hyōhyō to shite mizu o ajiwau

csatangolok

hűs

vizeket

kortyolgotok

ひよいと穴からとかげかよ

hyoito ana kara tokage ka yo

gyorshirtelen

likból

egy gyík

いちにち物いはず波音

ichinichi mono iwazu nami oto

hullám
folyton
morajlik
de
nem
mond
semmit

いちにち物いはずねむれない月夜となる
ichinichi mono iwazu nemurenai tsukiyo to naru

nappal
hallgatok
holdas
éjjel
nem
alhatok

一日物いわず海にむかへば潮満ちて来ぬ
ichi-nichi mono iwazu umi ni mukaeba shio michite kinu

napközben
szótlantul
nézem
a tengert
előnt
a dagály

一羽来て啼かない鳥である
ichi wa kite nakanai tori de aru

egy
szál
madár
száll
az
se
énekel

生き残る蠅が私をおぼえている
ikinokoru hae ga watashi o oboete iru

ősz

légy

aki

megvan

már

ismer

生き残つたからだ掻いてゐる
iki nokotta karada kaite iru

még

él

a test

lehet

vakarni

一杯やりたい夕焼空
ippai yaritai yūyake-zora

rámesteledett

ihatnékom

támadt

石を枕に雲のゆくへを
ishi o makura ni kumo no yuku e o

vánkosom

kő

de

fellegekben

járok

石にとんぼはまひるのゆめみる
ishi ni tombo wa mahiru no yume miru

szitakötő

sziklán

alussza

déli

álmát

いつまで旅することの爪をきる

itsu made tabi suru koto no tsume o kiru

vándorlás

életfogytig

lábkörmöt

vágok

いつも一人で赤とんぼ

itsumo hitori de aka tombo

örökkön

gazdátlan

piros

szitakötők

いつもつながれてほえるほかない犬です

itsumo tsunagarete hoeru hoka nai inu desu

leláncolt

kutya

csahossá

válik

岩かげまさしく水が湧いてゐる

iwakage masashiku mizu ga waite iru

szikla

árnyékán

biztos

fakad

forrás

自動車に轆かれんとして寒い寒い道
jidōsha ni hikaren to shite samui samui michi

hajszál

híján

elgázoltak

hideg

az út

hideg

熟柿のあまさもおばあさんのおもかげ
jukushi no amasa mo obasan no omokage

hurma

édes

íze

nagyanyámat

idézi

影もはつきりと若葉
kage mo hakkiri to wakaba

árnyéka

teszi

a zsenge

levelet

案山子もがっちり日の丸ふってゐる
kakashi mo gatchiri Hinomaru futte iru

madárijesztő

bátran

lengeti

nemzeti

lobogónkat

かなしい手紙をポストにおとす音の夕闇
kanashii tegami o posuto ni otosu oto no yūyami

szürkületkor

levél
koppan
postaládámba
de
kedvem
szegi

からりと晴れた朝の草鞋もしつくり
karari to hareta asa no waraji mo shikkuri

derült
reggel
útibocskorom
még
kíart

鴉啼いてわたしも一人
karasu naite watashi mo hitori

varjú
káróg
de
magányos
én
vagyok

鴉とんでゆく水をわたらう
karasu tonde yuku mizu o watarō

én
átgázolom
a varjú
átrepüli

枯枝ぽきぽきおもうことなく
kare eda pokipoki omou koto naku

száraz
ágot

tördelek
fogalmam
sincs
miért

枯木に鴉がお正月もすみまして
kareki ni karasu ga oshōgatsu mo sumimashita
lelombozódott

fán
varjú
elmúlt
az
újév

涸れきった川を渡る
karekitta kawa o wataru

patakmedren
gázolok
át
csontszáraz

枯木は足袋をかはかしてゐる
kareki wa tabi o kawakashite iru

tar
fa
szárítja
vászonzoknim

枯れて濡れて草のうつくしさ朝
karete nurete kusa no utsukushisa asa

kókadtt
gaz
harmatos
szépsége
reggel

枯山飲むほどの水はありて

kareyama nomu hodo no mizu wa arite

lombjavesztett

hegy

szomjoltó

vizet

ad

枯れゆく草のうつくしさにすわる

kare yuku kusa no utsukushisa ni suwaru

gyep

leülöm

szikkadt

szépségét

刈るより掘るより播いてゐる

karuyori horu yori maite iru

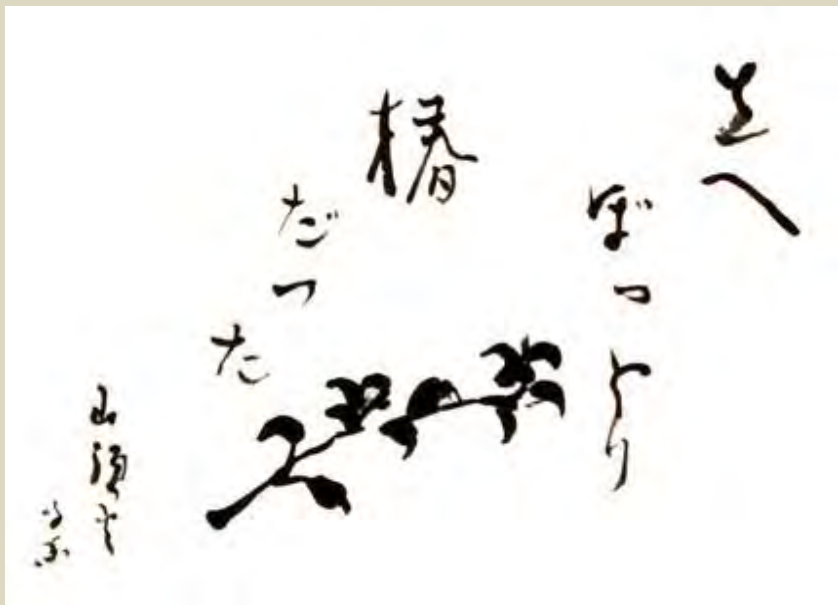
még

nyesek

még

ások

ültetek

(Szentóka saját ecsetírása haikujával)

笠へぼつとり椿だつた
kasa e pottori tsubaki datta
kaméliavirág
esőkalapomra
esett

笠も漏りだしたか
kasa mo moridashita ka
kalapom
is
léket
kapott

笠にとんぼをとまらせてあるく
kasa ni tombo o tomarasete aruku
nádkalapon
szitakötőt
hordok
elgyalogolunk

かさりこそり音させて鳴かぬ虫が来た
kasari kosori oto sasete nakanu mushi ga kita
alig

pisszen
szisszen
néma
tücsök
érkezik

笠をぬぎしみじみとぬれ
kasa o nugi shimi-jimi to nure

levett
esőkalappal
teljesen
átáztam

風が海より土手草の蝶々おちつかず
kaze ga umi yori dotegusa no chōchō ochitsukazu

tengeri
szél
föveny
füvén
nem
pihen
lepke

風の明暗を辿る
kaze no meian o tadoru

fényes
szél
sötét
szél
gyalog
megjárom

風の中からかあかあ鴉
kaze no naka kara kaakaa karasu
varjú

a szélzúgást

kár-kár

lekárogyja

風の中おのれを責めつつ歩く

kaze no naka onore o semetsutsu aruku

metsző

szélben

gyalog

csak

magamat

okolhatom

風のトンネルぬけてすぐ 乞ひ はじめる

kaze no tonneru nukete sugu koihajimeru

szeles

alagút

vége

lehet

koldulni

風の夜の戸をたたく音がある

kaze no yo no to o tatakoto ga aru

zörgetnek

az ajtón

szeles

éjszaka

けふの暑さはたばこやにたばこがない

kefu no atsusa ha tabako-ya ni tabako ga nai

meleg

van

nincs

cigaretta

a boltban

けさもよい目の星一つ

kesa mo yoi-hi no hoshi hitotsu

kora

reggelre

maradt

egy

csillag

semmi

sincs

veszve

樹が倒れてゐる腰をかける

ki ga taorete iru koshi o kakeru

kidőlt

fa

rátelepszem

開いてしづかにぼとりと落ちた

kiite shizukani potori to ochita

némán

virágzott

koppanva

hullt

樹影雲影猫の死骸が流れてきた

ki-kage kumo-kage neko no shigai ga nagarete kita

fák

képét

felhők

képét

macska

tetemét

viszi

a víz

木の芽草の芽あるきつづける
kinome kusanome aruki tsuzukeru

fák

rügyeznek

fűvek

sarjadnak

megyek

tovább

傷が癒えゆく秋めいた風となつて吹く
kizu ga ieyuku aki meita kaze to natte kaze fuku

sebem

varasodik

őszbe

fordult

szél

fújja

乞ひあるく水音のどこまでも
koiaruku mizu oto no doko made mo

megyek

koldulni

lármás

víz

mindenütt

ここまでを来し水飲んで去る
koko made o koshi mizu nonde saru

idejöttem

csak

vizet

iszom

és

megyek

tovább

ここに白髪を剃り落して去る
koko ni shiraga o sori otoshite saru
ehelyt

hagyom

leborotvált

ősz

hajam

心むなしくあらかなみのよせてはかへし
kokoro munashiku aranami no yosete wa kaeshi
zord

hullámok

ki

és

be

üres

a szív

こころおちつけば水の音
kokoro ochitsukeba mizu no oto
csobog

a víz

lecsillapodtam

こころしずかにやまのおきふし
kokoro shizuka ni yama no okifushi

hegyek

között

békés

szívvel

kelek-fekszem

こころ疲れて山が海が美しすぎる
kokoro tsukarete yama ga umi ga utsukushisugiru

hegyek

tengerek

kimerítenek

túl

szépek

こんなにやせてくる手を合わせても
konna ni yasete kuru te o awasete mo

összetett

kezem

együtt

is

milyen

vékony

木の葉散る歩きつめる
konoha chiru aruki tsumeru

lombhullás

megyek

tovább

木の葉ふるふる鉢の子へも
konoha furu-furu hachinoko e mo

hulló

falevél

jut

belőle

kolduscsészembe

この道しかない春の雪ふる
kono michi shika nai haru no yuki furu

más

se

csak

hólepte

tavaszi

utak

この道しかない一人であるく

kono michi shika nai hitori de aruku

nincs

más

út

mehetnek

egyedül

ころり寝ころべば青空

korori nekorobeba aozora

hanyatt

fordultam

kék

az ég

こしかたゆくすえ雪あかりする

koshikata yukusue yuki akari suru

hófény

derengi

be

múltam

jövőm

こほろぎよあすの米だけはある

kouroggi yo asu no kome dake wa aru

tücsökgzene

szól

holnapra

még

van

rizs

雲がいそいでよい月にする

kumo ga isoide yoi tsuki ni suru

elfutó

felhők

ragyogóbb

hold

くりやまで月かげの一人で

kuriya made tsuki kage no hitori de

konyhában

csak

a hold

süt

黒髪の長さを潮風にまかし

kurokami no nagasa o shiokaze ni makashi

szajhák

éjfelete

haja

sós

szellőtől

borzong

草の青さはだしでもどる

kusa no aosa yo hadashi de modoru

mily

zöld

a fű

mezítláb

térek

haza

草をしいておべんたう分けて食べて右左

kusa shiite obentou wakete migi hidari

leült

pázsitfű

közös

ebéd

elváló

utak

けふもいちにち誰もこなかったほうたる

kyō mo ichinichi dare mo konakatta hōtaru

ma

se

jött

senki

mécsbogarat

lesni

今日も郵便が来ないとんぼとぶとぶ

kyō mo yūbin ga konai tombo tobutobu

ma

se

jött

levél

csak

szitakötő

けふのおひるは草にすわつてトマトふたつ

kyō no ohiru wa kusa ni suwatte tomato futatsu

ebédem

a fűben

két

paradicsom

けふのおじるは水ばかり

kyō no ohiru wa mizu bakari

ma

vizet
ebédelek

けふはここまでの草鞋をぬぐ
kyō wa koko made no waraji o nugu

mára

elég

volt

le

az

útibocskorral

街をぬけると月がある長い橋がある
machi o nukeru to tsuki ga aru nagai hashi ga aru

hagyom

a várost

hosszú

hídra

süt

a hold

窓あけて窓いっぱい
mado akete mado ippai no haru

ablakot

nyitok

tele

van

tavasszal

まどろめばふるさとの夢の葦の葉ずれ
madoromeba furusato no yume no ashi no hazure

elbóbiskoltam

otthoni

nádak

susognak

álmomban

まゝよ法衣は汗で朽ちた

mamayo hōe wa ase de kuchita

nincs

mit

tenni

öreg

csuhám

lerohad

rólam

まつすぐな道でさみしい

massugu na michi de samishii

egyenes

úton

a magány

vár

また見ることもない山が遠ざかる

mata miru koto mo nai yama ga tōzakaru

hegyek

tűnnek

el

mögöttem

soha

viszont

nem

látásra

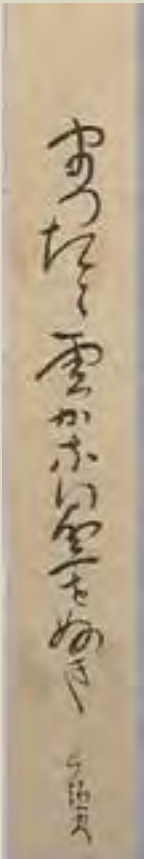
松風すずしく人も食べ馬も食べ

matsukaze suzushiku hito mo tabe uma mo tabe

fenyők

közt

hús
szél
ember
és
lova
megéhezett

(Szentóka saját ecsetírása haikujával)

まったく雲がない笠をぬぎ
mattaku kumo ga nai kasa o nugi

felhő

sehol

le

a kalappal

待つてゐるさくらんぼ熟れてゐる
matte iru sakuranbo urete iru

megvárom

míg

beérik

a cseresznye

みんな寝てしまつてよい月夜かな

minna nete shimatte yoi tsukiyo ka na

mindenki

más

mélyen

alszik

fényteli

holdnál

みんな嘘にして春は逃げてしまつた

minna uso ni shite haru wa nigete shimatta

mindenki

hamis

elriasztják

a tavaszt

水に影ある旅人である

mizu ni kage aru tabibito de aru

menőben

vándornak

néz

a víztükör

水に雲かげもおちつかせないものがある

mizu ni kumo kage mo ochitsuka senai mono ga aru

felhők

árnyéka

vízen

is

gomolyog

水音のたえずして御仏とあり
mizu oto no taezu shire Mihotoke to ari

zúg

a víz

buddha

ül

rendületlenül

水音しんじつおちつきました
mizu oto shinjitsu ochitsuki mashita

nyugtatgat

a víz

hangja

水音といつしよに里へ下りて来た
mizu oto to issyo ni sato e kudarite kita

vízcsobogás

lekísér

a faluba

水たまりがほがらかに子供の影うつす
mizutamari ga hogaraka ni kodomo no kage utsusu

gyerek

képét

derűvel

tükrözi

a tócsa

もくもく蚊帳のうちひとり飯喰う
mokumoku kaya no uchi hitori meshi kû

nem

szól

szám

szúnyogháló

alatt

rizst

eszem

物乞ふ家もなくなり山には雲

mono kou ie mo naku nari yama ni wa kumo

felhők

fölé

értem

nincs

több

házalás

もりもりもりあがる 雲へ歩む

mori mori mori agaru kumo e ayumu

*jisei (辞世の句 jisei no ku) = búcsúvers, halál vers

fellegek

felé

kaptatok

magasan

járnak

magasan

もらうてもどるあたたかな水のこぼるるを

morōte modoru atataka na mizu no koboruru o

meleg

vizet

hoztam

kilötykölődött

もとの乞食になってタオルが一枚

moto no kojiki ni natte taoru ga ichimai

igazán

koldus

lettem

mindenem

egy
törülköző
kendő

もう明けさうな窓あけて青葉
mou akesouna mado akete aoba

hajnalok
hajnalán
zsenge
levélnek
ablakot
nyitok

百舌鳥啼いて身の捨てどころなし
mozu naite mi no sute dokoro nashi

gébics
csetteget
nincs
hova
bújjak

虫も食べる物がない本を食べたか
mushi mo taberu mono ga nai hon o tabeta ka

csótányoknak
sincs
mit
enni
fogyasztják
könyveim

長い橋それをわたればふるさとの街で
nagai hashi sore o watareba furusato no machi de

hosszú
híd
ha

általértem

már

otthon

vagyok

ながい毛がしらが

nagai ke ga shiraga

hajam

lenőtt

őszülök

投げ与えられた一銭のひかりだ

nageataerareta issen no hikari da

egyfillérest

vetettek

megcsillant

投げだしてまだ陽のある脚

nagedashite mada hi no aru ashi

kinyújtott

lábbal

lenyugvó

napon

投げて下さつた一銭銅貨の寒い音だつた

nagete kudasatta issen dōka no samui oto datta

egyfilléres

érme

hidegen

csendül

koldustálamban

啼いて鴉の飛んで鴉のおちつくところがない

naite karasu no tonde karasu no ochitsuku tokoro ga nai

varjú
károg
varjú
repül
el
sose
ül

波の音しぐれて暗し
nami no oto shigurete kurashi

hullám
morajban
ázik
az éj
sötétje

波音しぐれて晴れた
nami oto shigurete hareta

hullám
moraj
ha
esik
ha
süt

波音遠くなり近くなり余命いくばくぞ
nami oto tōku nari chikaku nari yomei ikubaku zo

hullám
morajlik
távol
közel
holtomig

何が何やらみんな咲いてゐる
nani ga nani yara minna saite iru

nem
tudom
melyik
melyik
de
mind
virágzik

何か足りないものがある落葉する
nanika taranai mono ga aru ochiba suru
semmim
se
hiányzik
ölembe
hull
a falevél

何を待つ日に日に落葉ふかうなる
nani o matsu hi ni hi ni ochiba fukōnaru
meglesz
napról
napra
mélyebb
az avar

何を求める風の中ゆく
nani o motomeru kaze no nakayuku
amit
keresek
szélbe
megyek
érte

なんとあたたかなしらみをとる
nanto atataka na shirami o toru

fogtam

egy

tetűt

melegebb

nálam

なんとなくあるいて墓と墓との間

nantonaku aruite haka to haka to no aida

sírkövek

közt

téveteg

ténfergek

寝床まで月を入れ寝るとする

nedoko made tsuki o ire neru to suru

megágyazok

a holdnak

is

együtt

éjszakázunk

寝ころべば枯草の春匂ふ

nekorobe ba kare-kusa no haru niou

fonnyadt

fűre

heveredek

tavaszillaú

ねむり深い村を見おろし尿する

nemuri fukai mura o mioroshi shito suru

lehugyozok

a völgybe

alant

alszik

a falu

ねただけねたからだゆにのぼす
netai dake neta karada yu ni nobasu

kialudtam

magam

forró

vízben

nyújtózkodom

寝たり起きたり落葉する
netari okitari ochiba suru

lepihenek

felkelek

falevél

hull

rám

寝ても覚めても夜が長い瀬の音
nete mo samete mo yoru ga nagai se no oto

éjszaka

fogytig

zuhatag

zúgása

föl-fölbreszt

寝ざめ雪ふるさびしがるではないが
nezame yuki furu sabishigaru dewa naiga

havazás

ébresztett

nem

a magány

残された二つ三つが熟柿となる雲のゆきき
nokosareta futatsu mittsu ga jukushi to naru kumo no yukiki

maradt

a fán
érett
hurma
szürke
felhők
járnak
rá

のんびり尿する草の芽だらけ
nombiri shito suru kusa no me darake
az út
szélén
cseperedő
gyomot
nemtörődöm
lepisálom

飲みたい水が音たててゐた
nomitai mizu ga oto tatete ita
zuhatag
hangja
hajt
szomjas
vagyok

ぬくい日のまだ食べるものはある
nukui hi no mada taberu mono wa aru
meleg
nap
mégis
kell
enni

濡れて荷物のさらにおもたく、旅
nurete nimotsu no sara ni omotaku tabi
átázott

tarisznyám

nehéz

egy

újabb

zarándokútra

ぬれててふてふどこへゆく

nurete tefutefu doko e yuku

ázott

lepke

hová

megy?

落葉ふみくるその足音は知つてゐる

ochiba fumikuru sono ashioto wa shitte iru

megismerem

lépteid

zaját

bár

avaron

közeledsz

落葉ふみわけほどよい野糞で

ochiba fumiwake hodo yoi noguso de

kicsörtetek

a cserjésből

rám

jött

a szarás

落葉ふる奥ふかく御佛を觀る

ochiba furu oku fukaku mi-hotoke o miru

buddhát

láttam

hullott

falevél
mély
rengetegében

落葉しいて寝るよりほかない山のうつくしさ
ochiba shiite neru yori hoka nai yama no utsukushisa

mit
tegyek
hullott
falevéllal
ágyat
vetek
szép
vagy
hegy

落ちかかる月を観てゐるに一人
ochikakaru tsuki o mite iru ni hitori

nézem
a lemenő
holdat
mindjárt
magamra
maradok

おちついて死ねさうな草枯るる
ochitsuite shinesō na kusa karuru

aszó
fűben
nyugton
halok

おちついて死ねさうな草萌ゆる
ochitsuite shinesō na kusa moyuru

sarjú

fűben
nyugton
halok

おちつけないふとんおもたく寝る
ochitsukenai futon omotaku neru

matrac
nehéz
alatta
aludni

お経届かないジャズの騒音
okyō todokanai jazu no sōon

szútrát
kántálok
nem
fojtja
el
a dzsessz-zenét

お正月の鴉かあかあ
oshōgatsu no karasu kaa-kaa

újévi
varjú
mily
kár
kár

お手手こぼれるその一粒一粒をいただく
otete koboreru sono hitotsubu hitotsubu o itadaku

szemenként
ad
a gyermek
rizzsel

teli

markából

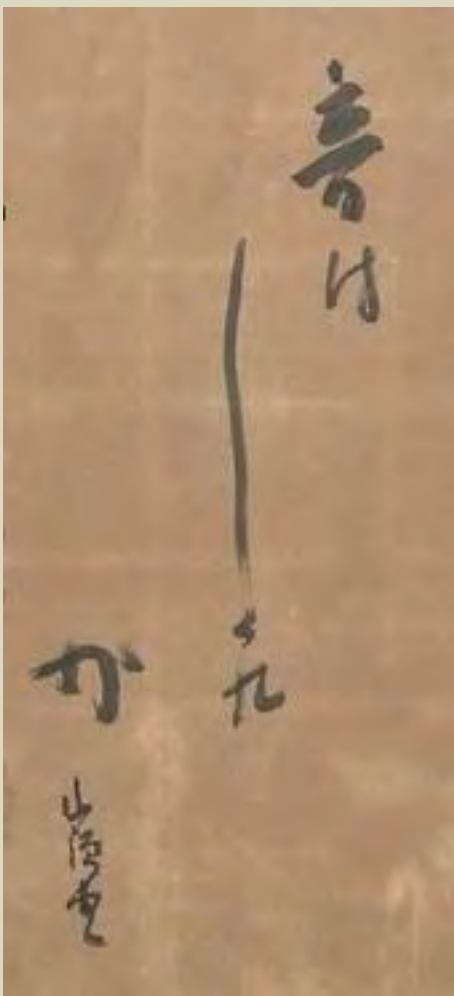
をとことをんなとその影も踊る
otoko onna to sono kage mo odoru

férfiak

nők

árnyukkal

táncolnak

(Szantóka saját ecsetírása haikujával)

音はしぐれか

音は時雨か

oto wa shigure ka

vajon

ősz

eső

kopog

れいろうとして水鳥はつるむ

reirou to shite mizudori ha tsurumu

vízimadarak

verőfényben

párzanak

酒はない月しみじみ観ており

sake wa nai tsuki shimijimi mite ori

elfogyott

a rizsbor

a holddal

kell

beérnem

さくらまんかいにして刑務所

sakura mankai ni shite keimusho

kinyílt

cseresznyevirág

rabul

ejt

さくらさくらさくさくらちるさくら

sakura sakura saku sakura chiru sakura

cseresznye

bimbózó

cseresznye

lehulló

cseresznye

cseresznye

サクラさいてサクラちって踊る踊る
sakura saite sakura chitte odoru odoru

cseresznye

bomlik

cseresznye

hullik

áll

a bál

寒い雲がいそぐ
samui kumo ga isogu

fázós

fellegek

iszkolnak

さらさらささのゆき
sarasara sasa no yuki

reszket

reszket

bambuszfűn

a hó

さてどちらへ行かう風が吹く
sate dochira e ikō kaze ga fuku

hova

tovább

merre

fúj

a szél

生死の中の雪ふりしきる
seishi no naka no yuki furishikuru

élet-halál

közt

hó

hull

szakadatlanul

咳がやまない背中をたたく手が無い

seki ga yamanai senaka o tataku te ga nai

kínoz

a köhögés

senki

se

ver

hátba

死人とりまく人々に雲もなき空や

shibito torimaku hitobito ni kumo mo naki sora ya

halott

köré

gyűl

a nép

felhőtlen

az ég

質草一つ出したり入れたりして秋

shichigusa hitotsu dashitari iretari shite aki

ősz

valamit

zálogba

csapok

hogya

kiváltsak

valamit

しぐれて柿に葉のいよいよつくしく

shigurete kaki no ha no iyo-iyo utsukushiku

eső

áztatta

hurmalevél

szebb

mint

valaha

しぐれて道しるべその字が読めない

shigurete michi shirube sono ji ga yomenai

esős

szemmel

olvasom

mit

ír

a jelzőtábla

しぐれてぬれて待つ人がきた

shigurete nurete matsu hito ga kita

várt

vendég

érkezett

eső

áztatta

át

しぐれてぬれて旅ごろもしぼつてはゆく

shigurete nurete tabigoromo shibotte wa yuku

átázott

úticsuhám

kicsavarom

mehetek

tovább

しぐれて山をまた山を知らない山

shigurete yama o mata yama o shiranai yama

végenincs

eső

hegyek

újabb

hegyek

nevenincs

hegyek

しぐるるやあるだけの御飯よう炊けた
shigururu ya arudake no gohan yō taketa

havas

eső

maradék

rizsem

megfőtt

しぐるるや犬と向き合っている
shigururu ya inu to mukiatte iru

téli

esőben

utam

kutya

állja

el

しぐるるやみんな濡れてる
shigururu ya minna nurete wiru

ólmos

eső

mindenki

elázik

しぐるるやしぐるる山へ歩み入る
shigururu ya shigururu yama e ayumi iru

ónos

esővel

járom

be

a hegyeket

しぐるるや死なないでゐる

shigururu ya shinanaide wiru

késő

ősz

eső

még

nem

a halál

しみじみしづかな机の塵

shimijimi shizuka na tsukue no chiri

hazajöttem

asztalomon

dermedt

csendben

ül

a por

しみじみ食べる飯ばかりの飯である

shimijimi taberu meshi bakari no meshi de aru

főtt

rizst

eszem

magában

magamban

霜夜の寝床がどこかにあらう

shimoyo no nedoko ga doko ka ni arō

zúzmarás

éjen

nyughelyem

vár

valahol

死んでしまへば雑草雨ふる

shinde shimaeba zassō ame furu

halálodkor

gyomeső

esik

死にたくも生きたくもない風が触れてゆく

shinitaku mo ikitaku mo nai kaze ga furete yuku

nem

vágyom

halni

nem

vágyom

élni

visz

a szél

死のしづけさは晴れて葉のない木

shi no shizukesa wa harete ha no nai ki

halálos

nyugalom

szép

idő

tar

fák

死ぬよりほかない山がかすんでゐる

shinu yori hoka nai yama ga kasunde iru

több

se

kell

ragadjon

el

a halál

ködös

hegyek

között

死をひしひしと水のうまさかな

shi o hishi hishi to mizu no umasa kana

érezem

leterít

a halál

ízlik

a víz

死をまへに涼しい風

shi o mae ni suzushi i kaze

megérint

a halál

hús

szele

しとどに濡れてこれは道しるべの石

shitodo ni nurete kore wa michi shirube no ishi

csuromvizesen

is

kilométerkő

空へ若竹のなやみなし

sora e waka take no nayami nashi

égnek

hajt

a bambuszrügy

nem

szorong

空のふかさは落葉しづんでゐる水
sora no fukasa wa ochiba shizunde iru mizu

magas

ég

vízalji

holt

levélig

süllyedt

それによろしい落葉を掃く
sore de yoroshii ochiba o haku

jó

minden

ahogy

van

lombot

söprök

それは私の顔だった鏡つめたく
sore wa watakushi no kao datta kagami tsumetaku

jeges

tükörben

magamat

látom-é

剃りたての頭にぞんぶん日の光
soritate no atama ni zonbun hi no hikari

szabadon

csillog

a napfény

frissen

borotvált

koponyámon

滑って転んで山かひっそり

subette koronde yama ga hissori

elcsúsztam

elestem

a hegy

hallgat

すこしねつがあるかぜのなかをいそぐ

sukoshi netsu ga aru kaze no naka o isogu

lázasan

sietek

a szél

után

すなおに咲いて白い花なり

sunao ni saite shiroi hana nari

vadvirág

bimbó

végre

kibomlik

- fehér

すっぱだかへとんぼとまらうとするか

suppadaka e tombo tomarō to suru ka

anyaszült

meztelen

vajon

rámszál

a szitakötő

すすきのひかりさえぎるものなし

susuki no hikari saegiru mononashi

fűszálak

közt

szabadon

jár-kei

a fény

捨てきれない荷物のおもさまへうしろ
sutekirenai nimotsu no omosa mae ushiro

elől

zsák

hátul

zsák

levehetném

すわれば風がある秋の雑草
suwareba kaze ga aru aki no zassou

ősz

dudva

közt

ülök

feltámadt

a szél

すずめをどるやたんぽぽちるや
suzume odoru ya tanpopo chiru ya

verébtánc

pitypanghullás

食べものあたたかく手から手へ
tabemono atatakaku te kara te e

főtt

étel

melege

kézről

kézre

száll

食べるだけはいただいた雨となり
taberu dake ha itadaita ame to nari

megettem

az eső

szilkémben

ami

van

elég

食べるものがなければ涼しい水
taberu mono ga nakereba nai de suzushii mizu

nincs

ennivaló

de

van

innivaló

hideg

víz

食べるもの食べつくし雑草花ざかり
taberu mono tabetsukushi zassō hanazakari

mindent

megettem

virul

a dudva

食べる物はあつて酔ふ物もあつて雑草の雨
taberu mono wa atte you mono mo atte zassō no ame

van

étel

van

ital

dudvára

eső

食べているお弁当もしぐれて
tabete iru obentō mo shigurete

elemózsám

is

eláztatta

az eső

旅人旅人と別れゆく
tabibito tabibito to wakare yuku

utas

utast

utolér

lehagy

旅の法衣がかわくまで雑草の風
tabi no hōe ga kawaku made zassō no kaze

úticsuhám

szárad

gyepes

töltésen

szellő

fúj

手がとどくいちじくのうれさま
te ga todoku ichijiku no urezama

elérhető

fűgék

mind

milyen

érettek

天、我を殺さずして詩を作らしむ
ten ware o korosazu shite shi o tsukurashimu

nem

öl

meg

az ég

verset

irat

velem

鉄鉢、散りくる葉をうけた

teppatsu chirikuru ha o uketa

koldustálam

elfogad

hulló

levelet

鉄鉢の中へも霰

teppatsu no naka e mo arare

jégesőtől

kong

koldustálam

照れば鳴いて曇れば鳴いて山羊がいつびき

tereba naite kumoreba naite yagi ga ippiki

mekeg

derűre

mekeg

borúra

kecske

遠く遠く鳥わたる山々の雪

tōku tōku tori wataru yamayama no yuki

messzi

madár

messzi

havasok

fölé

kerekedik

泊まるところがないどかりと暮れた
tomaru tokoro ga nai dokari to kureta

hol

verjek

tanyát

sötét

lett

hirtelen

泊めてくれない村のしぐれを歩く
tomete kurenai mura no shigure o aruku

ősz

eső

faluhoz

zár

ajtók

泊めてくれない折からの月が行手に
tomete kurenai orikara no tsuki ga yukute ni

az úton

hold

világol

nem

vendégfogadó

ともかくも生かされてはゐる夏草の中
tomokaku mo ikasarete wa iru natsugusa no naka

élni

még

élek

valahogy

nyári

pázsiton

飛んでいつびき赤蛙
tonde ippiki akagaeru

az

az

egy

vörös

béka

is

elugrott

遠山の雪のひかるや旅立つとする
tōyama no yuki no hikaru ya tabidatsu to suru

messzi

hegyen

fénylik

a hó

indulok

椿ひらいて墓がある
tsubaki hiraite haka ga aru

sírkövek

közt

kaméliák

feslenek

椿のおちる水のながれる
tsubaki no ochiru mizu no nagareru

hullik

a kamélia

folyik

a víz

椿おちてゐるあほげば咲いてゐる
tsubaki ochite iru aogeba saite iru

kamélia

szirma

hull

de

a java

fennen

virul

燕とびかふ旅から旅へ草鞋を穿く

tsubame tobikau tabi kara tabi e waraji o haku

elszálltak

a fecskék

felkötöm

a bocskort

壺に水仙私の春は十分

tsubo ni suisen watakushi no haru wa jūbun

vázában

sárga

nárciszok

ennyi

tavas

elég

nekem

つかれた脚へとんぼとまった

tsukareta ashi e tombo tomatta

fáradt

lábamra

szitakötő

jött

pihenni

月え汲み上げる水の明るさ

tsuki e kumiageru mizu no akarusa

vizet

merek
hold
felé
tartom
fényeskedjen

月が昇つて何を待つでもなく
tsuki ga nobotte nani o matsu demo naku

felkelt
a hold
nincs
mire
várjak

月からひらり柿の葉
tsuki kara hirari to kaki no ha

hurmalevél
lepörög
a holdról

月のひかりのすき腹ふかくしみとうるなり
tsuki no hikari no sukihara fukaku shimitōru nari

üres
gyomromba
holdsugár
hasít

月の水をくみあげて飲み足った
tsuki no mizu o kumiagete nomitatta

holdas
vizet
merek
leiszom
magam

月夜あかるい舟があつてそのなかで寝る
tsukiyo akarui fune ga atte sono naka de neru

fényes

ma

a hold

elhagyott

ladik

elalszom

benne

月夜あるだけの米をとぐ
tsukiyo aru dake no kome o togu

ennyi

rizs

elég

holdfényben

mosom

meg

うどん供へて母よわたくしもいただきます
udon sonaete haha yo watakushi mo itadakimasuru

főtt

tésztát

áldozok

neked

anyám

én

is

eszem

belőle

飢えて鳴きよる猫に与へるものがない
uete naki yoru neko ni ataeru mono ga nai

éhező

macska

sír-rí

nincs

mit

adjak

うごいてみのむしだつたよ
ugoite minomushi datta yo

zsákhordó

hernyó

elkígyóztat

右近の橘の実のしぐるるや
ukon no tachibana no mi no shigururu ya

szentély

előtt

narancsfák

esőmosta

gyümölcse

馬がふみにじる草は花ざかり
uma ga fuminjiru kusa wa hanazakari

lótíprott

fűben

vadvirág

virul

うまれた家はあとかたもないほうたる
umareta ie wa atokata mo nai hōtaru

szülőházamból

semmi

se

maradt

parázsbogarak

うらかな鐘を撞かうよ
uraraka na kane o tsukō yo

hadd

kongassam

félre

a nagyharangot

うれしいこともかなしいことも草しげる
ureshi i koto mo kanashi i kotomo kusa shigeru

ha

boldog

ha

boldogtalan

kinő

a gyom

うれしいたよりもかなしいたよりも春の雪ふる
ureshii tayori mo kanashii tayori mo haru no yuki furu

jó

hír

rossz

hír

tavaszi

hó

hull

うれてはおちる実をひろふ
urete wa ochiru mi o hirou

érett

gyümölcs

ha

hull

hajlongok

うしろから月のかげする水をわたる
ushiro kara tsuki no kage suru mizu o wataru

hátamban

a holddal

átgázolok

a vizen

近木圭之介 Chikaki Keinosuke (1912-2009; 俳号・ 黎々火 haigō/ haikuköltői nevén: Reireika) híres fotója:

Szantóka háttal, szótó zen szerzetes úti viseletében... (Shimonoseki, 1933)

うしろすがたのしぐれてゆくか
ushiro sugata no shigurete yuku ka

ónos

esőben

látom

távolodó

hátam

牛は重荷を負はされて鈴はりりん
ushi wa omoni o owasarete suzu wa rin-rin

súlyos

málha

alatt

ökör

feszül

csengője

csilingel

ウソを言ったがさびしい月の出ている
uso o itta sabishii tsuki no dete iru

hazudtam

egyedül

jön

fel

a hold

うつむいて石ころばかり
utsumuite ishikoro bakari

lógó

orral

csak

kavicsot

látok

うつ手を感じて街の蠅うまくにげた
utsute o kanjite machi no hae umaku nigeta

falusi

légy

könnyen

kikerüli

kezem

わがままきままな旅の雨にはぬれてゆく
wagamama kimama na tabi no ame niha nurete yuku

ázom

fázom

de

gond

nélkül

gyalogolok

解らない言葉の中を通る

wakaranai kotoba no naka o tōru

átlépek

értetlen

szavakon

わかれてからのまいにち雪ふる

wakarete kara no mainichi yuki furu

mióta

elszakadtunk

minden

nap

szakad

a hó

分け入れば水音

wakeireba mizu oto

még

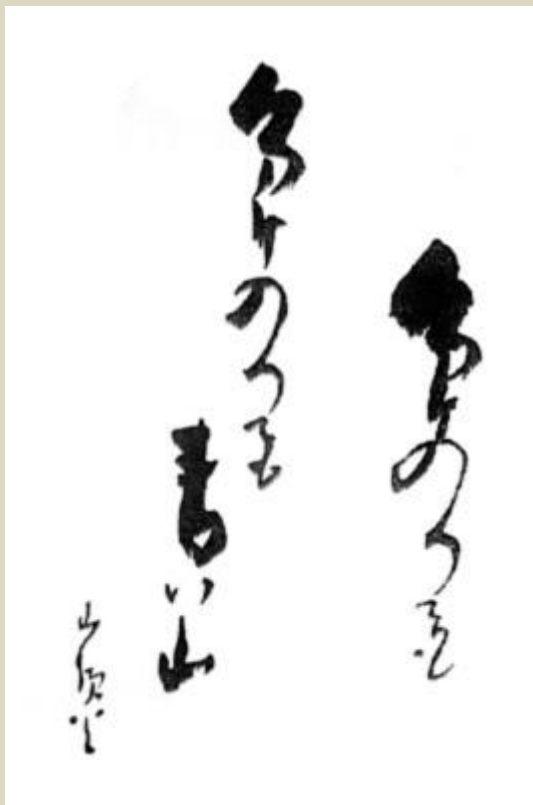
egy

lépés

és

csobog

a víz

(Szentóka saját ecsetírása haikujával)

分け入っても分け入っても青い山
wakeittemo wakeittemo aoi yama

hágó

hágó

után

mindig

zöld

hegyek

わらやしたしくつららをつらね
waraya shitashiku tsurara o tsurane

zsúptető

jégcsapot

ereszt

szép

sorjában

われいまここに海の青さのかぎりなし
ware ima koko ni umi no aosa no kagiri nashi

itt

állók
hol
a tenger
kékje
határtalan

藪から鍋へ筈いつぼん
yabu kara nabe e takenoko ippon
ligetből
lábosba
egy
szál
bambuszrügy

焼かれる虫の香ひかんばしく
yakareru mushi no nioi kanbashiku
bogár
szállt
a tűzbe
milyen
illatos

やけあと何やら咲いてゐる
yakeato nani yara saite iru
tábortűz
hűlt
helyén
valami
virágzik

焼き捨てて日記の灰のこれだけか
yakisutete nikki no hai no kore dake ka
régí
naplóm
elégettem

hamunak

is

kevés

山あれば山を観る雨の日は雨を聴く

yama areba yama o miru ame no hi wa ame o kiku

hegyek -

hegyeket

nézek

esik -

esőt

hallgatok

山ふところのはだかとなり

yama futokoro no hadaka to nari

(hőforrás)

hegy

kebelén

meztelenre

vetkőzöm

山路きて独り言いうていた

yamaji kite hitorigoto iute ita

hegyi

ösvényen

baktatok

magamban

beszélék

山から風が風鈴に生きていたいと思う

yama kara kaze ga fūrin e ikite itai to omou

hegyi

fuwallattól

szélcsengő

csilingel

szeretnék

még

élni

山から白い花を机に

yama kara shiroi hana o tsukue ni

hegyi

virág

fehérlík

az asztalon

山暮れて山の声をきく

yama kurete yama no koe o kiku

sötétülő

hegyek

hangját

hallani

山のあなたへお日さま見おくり御飯にする

yama no anata e ohisama miokuri gohan ni suru

lemenő

napnak

búcsút

intvén

megvacsorázom

山のいちにち 蟻もあるいてゐる

yama no ichinichi ari mo aruite iru

hangyák

is

másszák

a hegyet

naphosszat

山のけわしき流れくる水のれいろう
yama no kewashisa nagarekuru mizu no reirō

meredek

hegyről

lerohanó

víz

felragyog

山のしづかさへしづかなる雨
yama no shizukasa e shizuka naru ame

hegy

nyugalmától

csendesül

az eső

山のしづけさは白い花
yama no shizukesa wa shiroi hana

fehér

virágban

egy hegy

nyugalma

山しづかなれば笠をぬぐ
yama shizuka nareba kasa o nugu

békés

hegyekhez

levett

kalappal

jöttem

山裾やすらかに齒のないくらしも
yama suso yasurakani 'ha' no nai kurashi mo

békén

tengődöm

a hegy

lábánál

fogam

sincs

már

柳ちるいそいであてもない旅へ
yanagi chiru isoide ate mo nai tabi e

fúzfa

lombja

hull

útnak

eredek

sebtiben

sehová

柳ちるそこから乞ひはじめる
yanagi chiru soko kara koihajimeru

fúzfa

lombja

hull

arról

koldulok

やつぱり一人がよろしい雑草
yappari hitori ga yoroshii zassō

magányos

gyom

jól

van

やつぱり一人はさみしい枯草
yappari hitori wa samishii karekusa

szomorú

vég

aszott

gazban

egyedül

安か安か寒か寒か雪雪

yasuka yasuka samuka samuka yuki yuki

békésnek

békés

hidegnek

hideg

a hó

az hó

安宿のざくろたくさん花つけた

yasuyado no zakuro takusan hana tsuketa

düledező

fogadó

gránátalma

fája

dúsan

virágzik

よい道がよい建物へ焼場です

yoi michi ga yoi tatemono e yakiba desu

szép

sétány

szép

épülethez

vezet

a hamvasztóhoz

よい宿でどちらも山で前は酒屋で

yoi yado de dochira mo yama de mae wa sakaya de

jó

fogadó

körüle

hegyek

szemben

italbolt

よい湯からよい月へ出た

yoi yu kara yoi tsuki e deta

forró

fürdőből

jövet

ég

a hold

酔ひざめの花がこぼれるこぼれる

yoi hi zame no hana ga koboreru koboreru

macskajaj

szirmok

szóródnak

szerteszét

酔いざめの風のかなしく吹きぬける

yoi zame no kaze no kanashi-ku fuki nukeru

átfúj

a szél

józanít

夜の長さ夜どほし犬にほえられて

yoru no nagasa yodōshi inu ni hoerarete

hosszú

éjszaka

kutya

csahol

még

hosszabb

酔うてこほろぎと寝てゐたよ
yōte kōrogi to nete ita yo

tücsök

részegen

háltam

véle

夜露のしっとりねむっていた
yotsuyu no shittori nemutte ita

esti

harmatban

ázva

aludtam

夕立が洗つていつた茄子をもぐ
yūdachi ga aratte itta nasu o mogu

esti

eső

mossa

a padlizsánt

szedek

夕立晴れたトマト畑に出て食べる
yūdachi hareta tomato-batake ni dete taberu

elállt

az esti

zápor

paradicsom

ültetvényen

vacsorázom

雪へ雪ふるしづけさにをる
yuki e yuki furu shizukesa ni oru

hóra

hulló

hó
csendjébe
hullok

雪ふる一人一人ゆく
yuki furu hitori hitori yuku

hóhullásban
mindenki
magában
baktat

雪ふるなかおかえりきてつまえ手紙書く
yuki furu naka o kaeri kite tsuma e tegami kaku

hóviharban
jöttem
haza
megírom
az asszonynak

雪ふる食べるものはあつて雪ふる
yuki furu taberu mono wa atte yuki furu

havazik
van
mit
enni
havazzon

雪がふるふる雪見てをれば
yuki ga furu-furu yuki mite oreba

szakad
a hó
nem
akar
végeszakadni

雪もよひ雪にならない工場地帯のけむり
yuki mo yoi yuki ni naranai kōjōchitai no kemuri
gyárfüstben

még

a hó

se

jó

hó

雪のあかるさが家いつぱいのしづけさ
yuki no akarusa ga ie ippai no shizukesa

tele

a ház

hófényes

nyugalommal

雪空の最後の一つをもぐ
yuki zora no saigono hitotsu wo mogu

az utolsó

gyümölcsöt

havas

égről

szakajtom

ゆう焼しづかなお釜を磨く
yūyake shizukana okama wo migaku

napnyugta

nyugalma

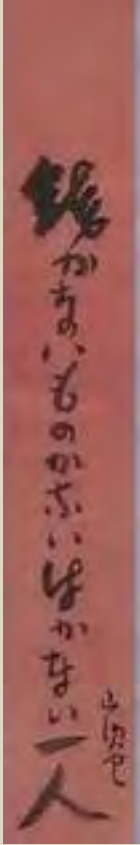
rizsfazekam

sikálom

ゆふ空から柚子の一つをもらふ
yūzora kara yuzu no hitotsu o mogitoru

esti

égből
ősz
citrom
pottyán
egy szem

(Szentóka saját ecsetírása alábbi haikujával)

銭がない物がない歯がない一人
zeni ga nai mono ga nai ha ga nai hitori
se
pénz
se
más
se
fogam
magammal
kell
beérnem

Életének kronológiája

1882. december 3-án született Nisizabarjóban (Jamagucsi tartomány)

1892 - anyja öngyilkos lesz

1902 - a tókiói Vaszedo Egyetem irodalom szakos hallgatója lesz

1904 - abbahagyja az egyetemet és hazatér

1906 - apja megpróbálkozik a szake gyártással

1909 - Feleségül veszi Szató Szakino-t a szomszéd faluból

1910 - fia születik: Ken

1913 - Ogivara Szeiszenszui költő követőjeként szabadhaikukat publikál a *Szóun (Tornyosuló felhők)* c. folyóiratban, költői neve Szantóka ("Tűz a hegytetőn")

1916 - szaké üzemük tönkremegy, feleségével és gyermekével Kumamoto (Kjúszú) költözik

1918 - öccse, Dzsiró öngyilkos lesz, meghal a nagymama

1919 - Tokióba megy, egyedül, alkalmi munkákból él

1920 - felesége családjának kérésére elvállal

1920 - apja meghal

1923 - a nagy földrengés után visszamegy Kumamoto

1924 - zavarodottan egy villamos elé áll; Mocsidzuki Gian, a Hóon-dzsi templom zen papjának gondjaira bízják

1925 - zen szerzetessé avatják

1926 - három éves zarándoklatra indul, begyalogolja az ország nagy részét

1929 - visszatér, de újabb és újabb vándorutakra vállalkozik

1932 - Ogóriba (Jamagucsi tartomány) költözik egy Gocsú-an nevű remetelakba

1933/1938 - barátai támogatásából él; időnként vándorol, több kis verseskötetet publikál

1938 - év végén Judába (Jamagucsi tartomány) költözik

1939 - Sikokuban vándorol, végül Macujamában marad egy kunyhóban: Isszó-an ("Fűszál-lak")

1940 - áprilisban megjelenik verseinek gyűjteménye: *Szómokutó (Fú-fa pagoda)*, "Ezt a könyvet anyám - aki sietett fiatalon meghalni - szellemének ajánlom", október 11-én álmában éri a halál.

Irodalom

Teihon Santôka Zenshu, Tokyo: Shun'yudô, 1972-1973

Saiichi Maruya. Yokoshigure. Tokyo: Kodansha, 1975

Rain in the Wind: Four Stories. By Saiichi Maruya. Translated by Dennis Keene. Tokyo; New York: Kodansha International, 1990, pp. 109-234. (Japan's modern writers)

Bourrasques de pluie, In: L'ombre des arbres: récits / Saiichi, Maruya; trad. du japonais par Aude Fieschi. Arles: Éditions Philippe Picquier, 1993, pp. 73-206.

A History of Haiku. By R. H. Blyth. Tokyo: The Hokuseido Press, 1964. Volume 2: From Issa to the Present. 430 pp.

James Abrams. Hail in the Begging Bowl: The Odyssey and Poetry of Santoka. *Monumenta Nipponica*, Volume 32, No. 3. (Autumn, 1977), pp. 269-302.

Mountain Tasting: Zen Haiku by Santoka Taneda, translated and introduced by John Stevens. New York & Tokyo: Weatherhill, 1980, 130 pp.

Walking Into the Wind: A Sweep of Poems by Santoka, versions of Cid Corman. San Francisco: Cadmus Editions, 1990, 160 pp.

Taneda Santoka. Fire on the Mountain: the Selected Haiku of a Wandering Zen Monk Taneda Santoka. Japanese, and English translated by Hisashi Miura and James Green, 1998, [MS Reader format]

Santoka: Grass and Tree Cairn. Translations by Hiroaki Sato; illustrations by Stephen Addiss. Winchester, Va.: Red Moon Press, 2002, xxii + 74 pp.

For All My Walking: Free-Verse Haiku of Taneda Santôka with Excerpts from His Diaries, translated by Burton Watson. New York: Columbia University Press, 2003, 128 pp.

The Santoka versions by Scott Watson. Cover and other illustrations by Ed Baker. Sendai: Bookgirl Press, 2005, 42 pp.

Tanyeda Szantoka: Sztyihi i proza. Pervodcsik: Alekszandr Dolin. Szankt-Petyerburg: Giperion, 2001, 256 sztr. (Szerija: Japonszkaja klasszicseskaja bibliotyeka)

Zen Saké Haiku. Un puissant désir de vivre - poésie bilingue japonais-français de Santoka, traduits du japonais par Cheng Wing fun et Hervé Collet. Millemont: Éditions Moundarren, 1995, 140 p.

Robert F. Wittkamp: Santoka - Haiku, Wandern, Sake. Tokyo: Deutsche Gesellschaft für Natur- und Volkerkunde Ostasiens, 1996, 155 S. (OAG Taschenbuch, Nr. 66)

La poesía zen de Santoka: 70 haikus esenciales. Traducción de Vicente Haya y Hiroko Tsuji; prologo de Chantal Maillard. Malaga: Servicio de Publicaciones, Centro de Ediciones de la Diputacion de Malaga, 2002, 93 pág.

Saborear el agua: Cien haikus de un monje zen / Taneda Santôka. Traducción de Vicente Haya & Hiroko Tsuji. Madrid: Ediciones Hiperión, 2004, 168 pág. (Poesía Hiperión, 477)

種田 山頭火 (Taneda Santōka, 1882-1940): Portré fotók

Taneda Santōka's portraits

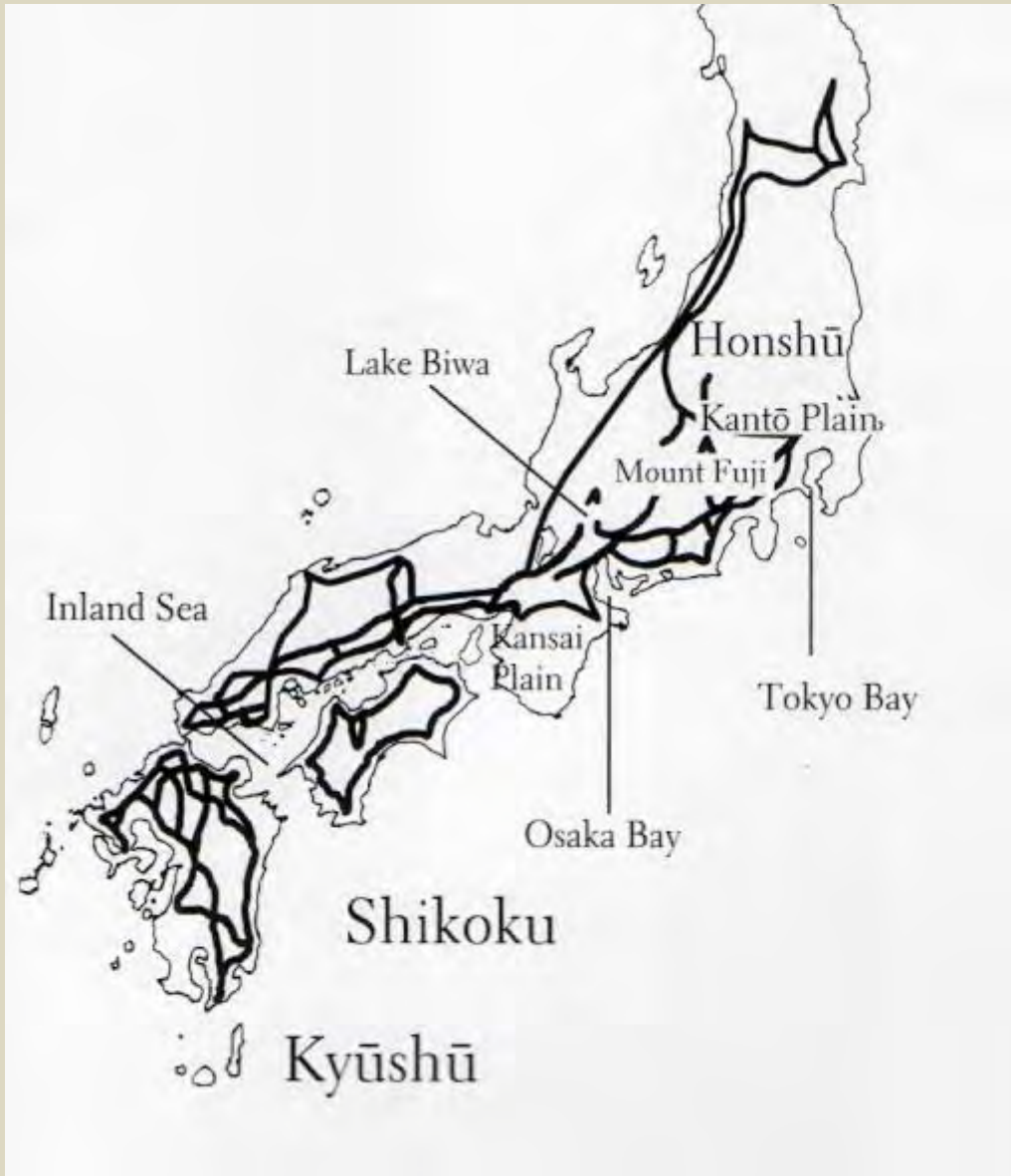

Sake named after Santōka
Santōkáról elnevezett szaké márka

Personal belongings left by Santōka
Szentőka személyes tárgyai hagyatékából

Santōka's journeys
Szentőka országjárása

<p>錦糸 女中 <small>これーいれ かまよーいれ まよーいれ</small></p>	<p>おのち 梅のま <small>いれ 梅のま</small></p> <p>篋 <small>漏りた か</small></p>	<p>おのちのま <small>おのちのま 青い山 山はま</small></p> <p>り <small>山はま</small></p>
---	--	---

<p>おのちのま <small>おのちのま おのちのま おのちのま</small></p>	<p>おのちのま <small>おのちのま おのちのま おのちのま</small></p> <p>篋 <small>漏りた か</small></p>	<p>おのちのま <small>おのちのま おのちのま おのちのま</small></p> <p>り <small>山はま</small></p>
--	--	---

Haiku in Santōka's own hand
Szentőka saját ecsetírása haikuival

Erdős György utószava és Bakos Ferenc recenziója

[Utószó]

Erdős György (1944-2010)

Tűz a hegyormon... Taneda Szantōka emlékezete

A japán költő két emberöltőnyi régiségben jár előttünk és a haiku-költészet panteonjában máris helyet szorítottak neki. Ma már Szantōka mindenestül ott található, szabadverseivel együtt. Közöttünk, itt a

földön mindössze ötvenhét évet élt. Jóllehet az idő nem állt meg halála, 1940 óta, a "Hóra hulló hó" szerzője csak egyre közelebb kerül olvasóihoz.

Életének parancsolója a költészet, valamint a csavargás és az ital volt. Kanyargós útját nehéz követni, alakját azonban könnyen elképzelhetjük ha egy csatakos, sötét, téli délutánon, a lecsavart kocsiablakon át elbeszélgetünk kései utódjával, a hajléktalanlapot kínálgató magyar koldus-költővel, akinek verseit már átáztatta a szemerkélő eső. Újságjának címlapján akár Szantóka ars poeticája is megállná a helyét kissé magyaros hangszerelésben:

"Ki nem csavaroghat,
annak csak bánat a nap,
mely szintén búskomor,
ha szomjazol.
Egyedül hálni: szomorú, igaz,
ám magadban járni, inni és írni
- már nem az."

"Meséljem el az életemet?" - kérdi tőlünk. Szantóka sztorija hasonlít az élénk színekkel festett, grand guignol-hoz közeli koldus-csavargótörténetekhez. Ő is elmondhatta, haj! milyen magasról is indult az élete egykor, dúsgazdag, nagybirtokos család volt a Taneda família, melyben született. (1882-ben a tengerhez közeli Nisiszabarjóban, mely ma a Hófu nevet viseli.) Kalandor, nagytermészetű apja nem ismert határt nőkben és italban, egész szeszgyárat épített magának, később bele is bukott a vállalkozásba. Szantóka tizenegy éves, mikor anyja - talán éppen a férje miatti elkeseredésében - kútba ugrik és meghal. Öngyilkosságát, a jelenet borzalmát a fiú nem felejtheti, maga sem ragaszkodik az életéhez. A közeli városban, Jamagucsiban végzi felsőbb iskoláit, később még a híres tokiói Vaszedán is lehúz vagy két évet. Mi is maradt az egyetemi időkből? Költői neve, melyet a kínai jóslókörből választott magának: a horoszkópi meghatározás: "Tűz a hegyormon", vagyis Szantóka. Igaz, hogy ennek a költő születési időpontjához egyáltalán semmi köze sincsen, de nagyszerű kép, megindítja a fantáziát. Neve már van tehát és első verseivel el is érte, hogy megismerjék. Ámde bizonyos ideggyengeség, pontosabban szólva a mértéktelen italozás miatt - az egyetemről kimarad, útja visszavezet szülővárosába, az apai szake-gyárba, míg az üzlet mindenestül be nem fuccsol. Ezután hurcolkodik Kumamotóba, már feleséggel, gyerekkel - ugyanis közben megnősült. Az asszony kis boltot visz, képkereteket árul. Valahogy megvannak így. Am a sors öccse öngyilkosságával közbeszól, meghal Szantóka nevelője, szeretett nagyanja is. 1919-ben Szantóka faképnél hagyja családját, hogy a fővárosban próbáljon szerencsét. Hol egy cementgyárban, máskor egy könyvtárban telik ki számára az esztendő - az ok megint csak az a fránya "ideggyengeség". Felesége is megsokallja a háborgó család unszolását és elválik a költőtől. A nagytermészetű apa is elhagyja az árnyékvilágot, 1923-ban pedig akkora földrengés veri végig Tokiót és környékét, hogy mind a mai napig rettegenek visszatértétől. Mi mást tehetne Szantóka, minthogy a romba dőlt fővárosból lerongyolódva megint csak hazakullog. Elvált neje szánja meg, ad neki valami kis elfoglaltságot a boltban. De ő botrányt csinál, széttárt karokkal, italos fejjel nekimegy a villamosnak, hogy feltartóztassa. Szerencséjére a kocsi megáll, Szantóka a rendőrségen, azután, hogy, hogy nem: egy zen-templomban köt ki, ahol a rendfőnök, bizonyos Mocsidzuki Gian pártfogásába veszi, mindenképpen szerzetest akar faragni belőle, Kóho (Barázda) néven. Az új névhez csuhát ölt, reggel-este kongatja a rábízott szentély harangját, takarít, meditál és tisztéhez illően végigkoldulja a környéket. Egyszer csak újfent mehetnéke támad, nyakába veszi az országot. Évekig kóbor szerzetesként a művészek, mesterlegények és zarándokok útját rója. Miközben testi valójában a halhatatlan hajléktalan alamizsnán tengődik, odabenn a lelkében szárba szökken a vándorévek termése, immár második költői korszakába lép, mely a Szantóka névhez hírt is szerez neki irodalmi körökben. Ide-oda csapódik, de számon tartják, hiszen a régiségben nem ritkán közönséges koldusok, olykor örültek képében járó halhatatlanokkal lehet összeakadni. Jól tudhatta ezt az fent említett Mocsidzuki Gian. Szantóka első szabad stílusban írt haikui már több-kevesebb rendszerességgel már a múlt század tízes éveitől napvilágot láttak a "Felhősáv" című költészeti folyóiratban. A költő koldus-szerzetes gúnyában, úgyszólván "menet közben" évtizedeken át alkotott. Saját szavai szerint csak két dolgot tudott igazán: gyalogolni és írogatni. Első zarándoklata alkalmával példának okáért Kumamotó környékén háromévi járőföldet hagyott maga mögött. Életrajza nem szokványos, mindennapjait, életmódját és mindent ami az emberi életben lényegesebb, mint amit a hivatalokban róla számon tartottak - verseiből maradéktalanul megismerhetjük. Mindez kicsit már a mi életünk belső történetéhez is hasonlít.

Álmában halt meg, költészetének kulcsa a magány. A zarándokúton, csavargásai közben a folyton váltakozó társaság, a barátok pártfogása és a lélekben való társalkodás a klasszikusokkal enyhítette, de nem oldhatta fel azt a mély, belső csendet, mely a meditációhoz elengedhetetlen. Ugyanakkor Szantóka nem tud az igazi szerzetesek módjára, előírásosan és engedelmesen, félig lehunyt szemmel meredni maga elé, inkább hunyorogva a fényben, elragadtatva a környező világ ragyogásától, kissé bizonytalan lábakon igyekszik célja felé, erre mondják Japánban, hogy tántorog, mint a vízparton ide-oda billegő lile madár. Közben magában beszél, motyog, részegen kiabál is, mint általában az egyedül maradt, idősödő ember szokott. Az ivás legtöbbszörrel úgyis kiváltja a hamleti monológokat, hajlamossá tesz magánszámok előadására, ilyenkor a rögeszmék konokul vissza-visszatérnek minden fordulónál. Hol voltak ilyenkor a cimborák, akik nevetve figyelmeztették volna a költőt ismétléseire? Magányának róható fel, hogy így mindennek óhatatlanul nyoma marad verseiben, de különösen naplójának szövegein. Ugyan Japánban a szóismétlés, a "mindent kétszer mond", a tautológia nem számít súlyos hibának, de a magyar fordítás szimmetrikus szerkezetek alkalmazásával segít a bajon. Emellett Szantóka műveinek egyenetlenségét is továbbadja a maga eredetiségében, áthárítva a válogatás gondját az olvasóra, ítélje meg ő, melyik vers mennyit ér. Ám a "Hóra hulló hó" részleteinek értékelése viszonylagos, a versgyűjtemény egyes részei egyszer kivilágosodnak, máskor meg elhalványulnak. Nem lehet tudni melyik rész kinek szól, kinek hallgat. A szavakat csak önmaguk súlyával mérlegelhetjük. Lehet, hogy az egyik olvasónak semmit sem mond az, amin a másik eltöpreng. Újraolvasva a Szantóka-üzenetet a mondanivaló meglepő módon egyszer csak színét váltja, mint a kaméleon, észrevétlenül beleolvad az akkor adott pillanat háttérébe, hiszen valamikor ugyancsak a perc sugallatára jött a napvilágra. Ez a haiku varázslata, a szabad vers csodája.

A verseket könnyen fordíthatóvá teszi, hogy Szantóka jóformán csak a beszélt nyelv szépségével él (Kosztolányi szavát kölcsönözve: köznapi mint a verőfény). Jóformán érzéketlen a ravasz klasszikus utalásokra, melyeknek értelmét csak a beavatottak vélik felismerni, így nem vész el a hangja az idézetszövevények, a rejtvényekben gazdag díszítmények sűrűjében. Mégsem szorul "fazonigazításra", hogy beilleszkedjen a klasszikusok, Basó, Issza, vagy Maszaoka Siki sorába, minden lényeges megvan benne, amit azok már feltaláltak egyszer, csak más formában, olykor könnyebben emészthetően a mai olvasó számára. Nem epigon, hanem igazi tanítvány.

Költészete saját élményeinek anyagából táplálkozik, de ő maga a háttérben akar maradni. Verseiben csak a legkritkább esetben fordul elő az a szó, hogy: én. Csak akkor használja, amikor testi mivoltáról ír: hogyan helyezkedik el a fürdőben, hogyan aluszik, eszik-iszik. A japán nyelv ragozatlan, megvan benne az a vázlatszerűség, az a kötetlen lebegés, mely a haiku költészetben utánozhatatlan. Ez segít Szantókanak abban, hogy elkerülje a megszemélyesítés csapdait és a beszélt nyelven is magasságokba emelkedjék.

A fordítás azonban hangszereli dallamait, mert magyarul mindenesetre hozzá kell tennünk a nálunk elmaradhatatlan személyragokat, hogy ettől legyen a miénk ez a "semmi ágán" ülő költő, Taneda Szantóka.

(Budapest, 2006)

[Recenzió]

Bakos Ferenc

A Hegytetőtűz magányossága

Napút, 2010. március - XII. évfolyam 2. szám, 73-74. oldal

Recenzens nézi a Taneda Szantókáról 1929-ben, "sétáló" vándorlásai közepette készült fotót, és nem tud szabadulni a felfedezésétől, hogy egy samurajt lát: mérföldjáró lába fehér gyolcs-tekercsben, fekete csuhája akár egy nindzsáé; óriási nádkalapját tar fejről levéve mintha pajzsként tartaná asszonyt-nélkülöző ágyéka elé - sebezhetősége a szemüvege. Halált megvető elszántsággal áll Kjusú szigetének vadonjában. Látjuk, bármelyik pillanatban kész harcba szállni, hogy aztán a nap végén győztesként-vesztesként magához ölelje makacs, újra és újra támadó ellenfelét, a magányt.

Tudjuk: költőt látunk. Egy szerencsétlen, hányatott sorsú embert, immáron zen-szerzetest, aki Japán vidékének ezer mérföldjeit bejárva koldulással gyűjt aznapi kiadásaira: valami éjszakai fedélre - ha lehet, legalább lábfürdővel -, némi élelemre és főképpen szakéra-dohányra. Gondtalan egyébként, mert csak két dologhoz ért: a gyalogláshoz meg a "verselgetéshez".

messzi
hegyen
fénylik
a
hó
indulok

havazásra
ébredtem
nem
a
magányra

hóviharban
jöttem
haza
megírom

az
asszonyoknak

elcsúsztam
elestem
a
hegy
hallgat

Egyszemélyes szektájának szabálya (recenzens valamikori olvasmányából emlékezetből idéz): "Igyál, amennyit csak bírsz, és még azután is, míg az ital le nem terít a földre, hogy részegen öleld, majd fejed emelve még igyál, aztán hányd ki öklendezve mindazt a dualitást, amit addig tanultál!"

Nem kerülhetjük meg, hogy "Hegytetőtűz" Szantóka olvasásához egy halk utalást adjunk: a haiku (alapvetően) a zen (Buddhizmus) költészete; egy-egy darabja - szerzőjének: a rálátás élményében, olvasójának: a szöveg hatásában - felér egy (kis) megvilágosodással.

Nem véletlen, hogy a szabad verselésű haiku-termést a magyar zen-szerzetes, Terebess Gábor vette gondjaiba és fordítói akaratába. Mondjuk ki máris: mindannyiunknak - kik a "haiku elérhetetlen esszenciáját" kutatjuk - öröme és épülésére.

A fordító leleménye, hogy a japáni írás mintájára, függőlegesen sorakoztatja a szavakat; a különösségen túl a költőre jellemző formát találva így, legalább is a recenzens olvasatában: a beszéddel (írással) kifejezhető világ darabokra tört; egy-egy megtalált, érvényes szódarab megérdemel egy sort, egy pillanatnyi szünetet, hogy a vers végére megint összeálljon valami: a haiku. (Elfüstölögtünk afölött, hogy a névelőket - melyek tudomásunk szerint a japáni nyelvben nem is léteznek -, megilleti-e a külön sor? A füstölgés eredménye: Szantókánál - igen. Beleélhetjük magunkat a - most már magyar - költő talán éppen kaptos versírói állapotába, nyelvének akadozásába: azt mondja "az", vagy "egy"; kortyocskát iszik rá, és máris jöhet a következő, megtalált szó.) Az is a japán mintát követi, hogy nincsenek írásjelek, és ez így is van rendjén: a szavak önmagukban nem igénylik ezeket - a vers végén kérdezzon, vagy kiáltson fel magában az olvasó, ha akar...

A szó, a versezet nyelvezete egyébként egyszerű és teljességgel köznapi, bármiféle irodalmi áthallás nélkül - maga a beszélt nyelv, csakúgy, mint az eredetiben. Ami nem jelenti azt, hogy könnyű lehetett fordítani: az egyszerű szó éppoly esendő, mint a választékos irodalmi.

Ezért aztán a versek hozzánk szólnak. Majd az alább sorakozókat olvasva: vajon akadna valaki, aki nem a szerencsétlen sorsú, fedél nélküli honfitársainkra gondol, elementáris részvétellel? (Netán önmagára, felismeréssel...)

Minden egyes vers egy gyöngyszem - igaz, nem az egyformaságában fénylő igazgyöngy, hanem inkább a vándorlások során talált fából pár késvágással formázott, rusztikus darab. Olvasását minden költészetet kedvelőnek ajánlom, még akkor is, ha a zen-ből egy betűt sem ismer: kedvére válogathat a darabokból, fűzhet magának kellő számú gyöngyből olvasót. Am ha csak egyetlen szemet talál, ami hozzá szól, azt is jól őrizze meg magának!

főtt
étel
melege
kézről
kézre
száll

fogtam
egy
tetűt
melegebb
nálam

zúzmarás
éjen
van
egy
nyughely
valahol

kora
reggelre
maradt
egy
csillag
nincs
rossz
nap